

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА VIII КЛАС
ЗА ОБУЧЕНИЕТО, ОРГАНИЗИРАНО В ЧУЖБИНА
КОМПОНЕНТ *БЪЛГАРСКИ ЕЗИК*

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по български език в VIII клас разширява и допълва знанията, уменията и отношенията, свързани със системата на съвременния български книжовен език и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците. Осмисля значението на минало неопределено време за изразяване на минало действие с резултат в момента на говорене.

Учебната програма включва два модула: 1. български като втори език и 2. български като първи език.

В първия модул учениците овладяват прагматичния аспект на езиковите категории, като основната цел е създаване на трайни навици и умения в 4-те речеви дейности: слушане, говорене, четене и писане за ниво B1+ по ОЕЕР.

Лингвистичният терминологичен апарат се овладява във втория модул.

С оглед на развиването на социокултурните компетентности са представени теми, чрез които се цели запознаване с особеностите на разговорния и на художествения функционален стил, както и овладяване на умения за извличане и за използване на информация от разговорни и от художествени текстове за решаване на комуникативна задача. Предвидено е и овладяването на речевия етикет в електронното общуване.

По отношение на развиването на езиковите компетентности са включени теми, насочени към разпознаването на специфичните езикови средства в разговорни и в художествени текстове. Програмата предвижда разширяване и допълване на знания на лексикално равнище (родово и видово понятие, фразеологично словосъчетание), на морфологично равнище (вид и залог на глагола), на синтактично равнище (видове подчинени изречения).

Във връзка с развиването на комуникативните компетентности в устното и в писменото общуване в учебната програма е предвидено развиване на умения за: възприемане на дълги устни изложения със сложна аргументация, писане на електронно писмо, на публично изказване без затруднения по морален проблем, участие в дискусии.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Разграничава видовете функционални стилове (разговорен, художествен). Разбира отношението между речево поведение и особеностите на конкретната комуникативна ситуация. Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи. Представя различни видове информация по зададени параметри.
ЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Познава характеристиките на българския книжовен език. Разпознава езикови особености на текстове, характерни за разговорния и за художествения стил. Задълбочава знанията си за лексикални и за граматични особености на книжовния език.

**КОМУНИКАТИВНИ
КОМПЕТЕНТНОСТИ**

Слушане

Може да разбира сравнително дълги устни изложения и лекции и дори следи сложна аргументация, при условие че темата е позната.

Може да разбира повечето телевизионни информационни предавания и актуални репортажи.

Може да разбира и повечето филми, когато се говори на книжовен език.

Сравнява и анализира различни проблеми при участие в диалог и в дискусия.

Четене

Може да разбира статии и доклади със съвременна проблематика, в които авторите отстояват определени позиции.

Може да разбира сравнително пълно текстове от съвременната българска проза.

Сравнява и анализира проблеми в художествени текстове.

Говорене

Може да общува сравнително лесно и непринудено, което прави контакта му с носители на езика напълно възможен.

Може да участва активно в дискусии на познати теми, да излага и отстоява становищата си.

Спазва правилата за книжовен изговор.

Подготвя и представя публично изказване по морален проблем.

Писане

Може да напише ясен, подробен текст по широк кръг от теми, които го интересуват.

Може да напише есе или доклад, които представят информация или аргументи за или против определено становище.

Спазва изучените книжовни езикови правила.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
БЕ като втори- ниво В1+ 1. Минало несвършено време	Образува форми за минало несвършено време на глаголи от несвършен и свършен вид. Осмисля разликата в значенията на тези форми и ги употребява правилно и уместно в писмената и устната реч. Автоматизира употребата на минало несвършено време на глаголи от свършен вид с наречия за време (щом седнех, след като станех). Може да разказва за минали процесуални събития, както и да задава въпроси в минало несвършено време. Осмисля приликите/разликите между формите за изразяване действие, незавършено в минал момент, в българския език и езика на съответната страна.	
2. Преизказни глаголни форми на сегашно, минало свършено и минало несвършено време	Разграничава преизказни форми на минало свършено и минало несвършено време във всички лица и числа. Трансформира пряка реч, съдържаща минало свършено и минало несвършено време, в непряка реч. Употребява правилно разказвателните наклонения в писмената и устната реч.	
3. Сложни минали глаголни времена (минало неопределено и минало предварително)	Осмисля разликата между значенията на минало неопределено и минало предварително време. Осмисля разликата между значенията на минало неопределено и на минало предварително време на глаголи от свършен и от несвършен вид. Автоматизира словореда на формите за минало неопределено и минало предварително време от възвратни глаголи в различните лица. Автоматизира словореда в изречения в минало неопределено и минало предварително време с кратки местоименни форми (аз съм му го дал, ти си му го дал, той му го е дал...; аз му го бях дал- бях му го дал...). Употребява правилно и уместно всички форми на минало неопределено и минало предварително време в писмената и устната реч. Осмисля приликите/разликите между формите за изразяване на резултат в българския език и езика на съответната страна.	

4. Глаголи за движение с предлози и наречия	Осмисля многозначността на предлозите. Употребява правилно предлозите в зависимост от характера на действието. Автоматизира най-честотните предложни изрази: влизам в..; излизам от...; завивам край..; пристигам от...; заминавам за... и др. Употребява уместно предлози и наречия с глаголи за движение в писмената и устната реч. Осмисля приликите/разликите между употребата на глаголи за движение с определени предлози в българския език и езика на съответната страна.	
5. Обобщителни местоимения. Наречия с обобщително значение	Разпознава формите на обобщителните местоимения за лица и предмети, за признаци и за количество. Разпознава формите на наречия с обобщително значение за време и за място (винаги, всякога, навсякъде, отвсякъде). Автоматизира употребата на формите на наречията с форманта „и да е” (където и да е; както и да е, когато и да е). Образува сложни съставни изречения с обобщително местоимение/наречие в главното изречение, като избира подходяща съюзна връзка (всеки-който; навсякъде-където; винаги-когато и т.н.).	
6. Безлични изречения	Познава структурата на безличните изречения с невъзвратен и възвратен безличен глагол (Изглежда, че; Личи, че.... ; Не може да бъде!; Там има.....; Свечерява се; Струва ми се, че.....; Спи ми се). Усвоява структурата на безличните изречения с предикативна дума (Добре е; Хубаво е.....; Вярно е.....; Не е зле да.....). Употребява уместно безлични изречения от различен тип в писмената и устната реч.	
БЕ 7.Функционални стилове на българския книжовен език	Различава видовете функционални стилове на българския книжовен език – разговорен стил, официално-делови стил, научен стил, художествен стил, публицистичен стил.	стил функционален стил
8. Разговорен стил. Художествен стил	Разпознава съдържателните, функционалните, жанровите и езиковите особености на разговорния и на художествения стил. Участва в диалог, като съобразява изказа си със ситуацията. Извлича и използва информация от художествени текстове при решаване на комуникативна задача.	разговорен стил художествен стил

9. Лексикални особености на думата	Използва уместно лексикални средства за изразяване на отношения между видови и родови понятия, между причина и следствие на лексикално ниво.	родово понятие видово понятие
10. Фразеологично словосъчетание	Познава смисловите и граматичните особености на фразеологичното словосъчетание. Познава различни видове фразеологични словосъчетания и уместно ги използва в речевата си практика.	свободно словосъчетание фразеологично словосъчетание
11. Залог на глагола	Разпознава залога като отношение на глаголния субект към глаголното действие. Прилага уместно специфичната функция на залога в речевата практика.	залог деятелен залог страдателен залог
12. Вид и време на глагола	Познава особеностите на вида на глагола. Използва уместно различни глаголни времена и глаголи от различен вид в текст.	вид на глагола свършен вид на глагола несвършен вид на глагола
13. Подчинени изречения	Използва уместно в текст различни видове сложни съставни изречения. Прилага пунктуационните правила, свързани с особеностите на сложното съставно изречение с различни подчинени изречения.	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента БЪЛГАРСКИ ЕЗИК се предвижда работа върху следната тема:

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Публично изказване. Публично изказване по морален проблем	Познава особеностите на публичното изказване. Формулира теза и се придържа към нея. Подбира и структурира аргументи от различни източници на информация. Спазва правилата за книжовен изговор. Използва уместно неезикови средства (мимики, поглед, поза, жестове).	публично изказване

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в VIII клас е от 72 до 90 часа. Разпределението на часовете между компонентите *Български език* и *Литература*, както и между модулите в компонента *Български език* е по преценка на преподавателите.

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА VIII КЛАС
ЗА ОБУЧЕНИЕТО, ОРГАНИЗИРАНО В ЧУЖБИНА**

КОМПОНЕНТ ЛИТЕРАТУРА

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по литература в VIII клас разширява и допълва овладените знания и придобитите умения в прогимназиалния етап, свързани с различни културни епохи и с тълкуване на литературен текст съобразно жанровите и културноисторическите му характеристики, както и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

Очакваните резултати в областта на социокултурните компетентности са свързани с овладяването на знания за светогледните идеи на Средновековието и Българското възраждане като културни епохи, както и със съотнасянето на интерпретирани в текстове от тези епохи ценности и норми, проблеми и конфликти с личния опит на ученика, а също и с познаването на отношенията автор – текст – читател и с уменията за оценяване на специфични начини на въздействие в изучените творби.

Очакваните резултати в областта на литературните компетентности са свързани с уменията за тълкуване на различни като културен произход, принадлежност към литературно направление и жанр текстове. Литературните компетентности може да се изградят на базата на посочените в програмата творби и на други тематично близки текстове по избор на учителя.

Очакваните резултати в областта на комуникативните компетентности са свързани с уменията за създаване и възприемане на реч (есе) както откъм смисловата ѝ, така и откъм действената ѝ страна, а също и с уменията за езиково посредничество и с интерактивните умения на ученика за културно изразяване и творчество, с развиване на неговите изследователските умения и творческо въображение.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Различава светогледни идеи, характерни за Средновековието и Българското възраждане, и обяснява прилики и разлики помежду им в контекста на културната динамика. Съпоставя с личния си опит интерпретирани в изучените текстове ценности и норми, проблеми и конфликти, характерни за Средновековието и Българското възраждане, и обосновава позиция по тях. Свързва изучените творби с имената на техните автори, с жанровете, с героите, със сюжетите и с мотивите им, с културната епоха на създаването им. Идентифицира и оценява специфични начини на въздействие в изучените творби от Средновековието и Българското възраждане.
ЛИТЕРАТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Тълкува изучените творби от Средновековието и Българското възраждане съобразно културноисторическите им характеристики.

	Разпознава словесни форми, родове и жанрове на литературата. Тълкува изучените творби съобразно родовите и/или жанровите им характеристики. Идентифицира и тълкува интерпретации на едни и същи мотиви и/или устойчиви сюжети в изучените творби от различни културни епохи. Разпознава литературни похвати, тропи и фигури и обяснява функциите им в изучените творби.
КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Създава есе по морален проблем, интерпретиран в изучен (откъс от) литературен текст, с определена комуникативна цел. Спазва книжовните езикови правила. Анализира и критично оценява свои и чужди есета по морален проблем според осъществяването на комуникативните им цели.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
I. Средновековие	Познава значението на Средновековието като културна епоха. Различава отличителни за епохата на Средновековието светогледни идеи.	Средновековие
I.1. „Пространно житие на Константин – Кирил“		житие (пространно) агиография символ
	Познава значението на понятието <i>пространно житие</i>. Разпознава жанрови характеристики на пространното житие, проявени в „Пространно житие на Константин – Кирил“. Познава значението на понятието <i>символ</i>. Разпознава символи в „Пространно житие на Константин – Кирил“ и обяснява функциите им.	
I.2. „Азбучна молитва“ (К. Преславски)	Познава значението на понятието <i>акростих</i>. Разпознава акростиха в „Азбучна молитва“ и обяснява функциите му.	акростих
I.3. „За буквите“ (Черноризец Храбър)	Тълкува „За буквите“ съобразно културноисторическите характеристики на творбата. Познава значението на понятието <i>полемично слово</i>. Познава значението на понятието <i>апология</i>. Разпознава жанрови характеристики на полемичното слово и на апологията, проявени в „За буквите“.	полемично слово апология

II. Българско възраждане	Познава значението на Българското възраждане като литературен период. Различава отличителни за Българското възраждане светогледни идеи.	Българско възраждане
II.1. Из „История славянобългарска“ (Паисий Хилендарски): Предисловие	Различава отличителни за Българското възраждане светогледни идеи, проявени в Предисловието на „История славянобългарска“. Тълкува Предисловието на „История славянобългарска“ съобразно културноисторическите характеристики на творбата.	
II.2. „Изворът на Белоногата“ (П. Р. Славейков)	Тълкува „Изворът на Белоногата“ съобразно жанровите и/или културноисторическите характеристики на творбата. Оценява завършека на „Изворът на Белоногата“ във връзка със сюжета на творбата и/или с изразените в нея преживявания. Разпознава тропи и фигури в „Изворът на Белоногата“ и обяснява функциите им.	
II.3. „Майце си“, „Моята молитва“, „Хаджи Димитър“, „Обесването на Васил Левски“, „Странник“ (Хр. Ботев)	Разпознава жанрови характеристики на елегията, проявени в „Майце си“ и в „Обесването на Васил Левски“. Разпознава жанрови характеристики на баладата и на одата, проявени в „Хаджи Димитър“. Тълкува „Майце си“, „Моята молитва“, „Хаджи Димитър“, „Обесването на Васил Левски“ в контекста на опозицията „робство-свобода“. Анализира начините, по които се постига внушението за безсмъртието в „Хаджи Димитър“ и „Обесването на Васил Левски“. Разпознава тропи и фигури в „Майце си“, „Моята молитва“, „Хаджи Димитър“, „Обесването на Васил Левски“ и обяснява функциите им. Различава отличителни за Българското възраждане светогледни идеи, проявени в творби на Христо Ботев (Две творби по избор между „Майце си“, „Хаджи Димитър“, „Моята молитва“, „Обесването на Васил Левски“, Смешен плач“, „Политическа зима“). Идентифицира и оценява специфични начини за въздействие в „Майце си“, „Моята молитва“, „Хаджи Димитър“, „Обесването на Васил Левски“, „Странник“.	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента ЛИТЕРАТУРА се предвижда работа върху следната тема:

Тема	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Есе по морален проблем, интерпретиран в откъс от изучен литературен текст	Познава особеностите на есето. Създава есе по морален проблем, интерпретиран в откъс от изучен литературен текст. Спазва книжовните езикови правила.	

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в VIII клас е от 72 до 90 часа. *Разпределението на часовете между компонентите Български език и Литература, както и между модулите в компонента Български език е по преценка на преподавателите.*